

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
08 липня 2015 року № 152-Н

Форма № П-2.04

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
„ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ”
КАФЕДРА ПРАВознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
_____ проф. М. Є. Рогоза
“ _____ ” _____ 2016 р.

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з навчальної дисципліни «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»**

**підготовки бакалавра
спеціальності 081 «Право»**

інституту економіки, управління та інформаційних технологій

Полтава – 2016

Робоча навчальна програма з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів спеціальності 081 «Право» на I семестр 2016-17 н. р.

Укладач:

С.О. Гладкий – д.ю.н., професор, професор кафедри правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Робоча навчальна програма обговорена і схвалена на засіданні кафедри правознавства протокол № 11 від 30 червня 2016 р.
Зав. кафедри _____ проф. Г.В.Лаврик

СХВАЛЕНО

Голова науково-методичної групи з напряму підготовки / спеціальності протокол № __ від __ _____ 2016 р.
_____ проф. Г.В.Лаврик

ПОГОДЖЕНО

Методист 1 категорії науково-навчального центру _____ В. М. Забара
« _____ » _____ 2016 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни	6
Розділ 2. Робочий графік навчальної дисципліни на семестр	6
Розділ 3. Тематичний план навчальної дисципліни з розподілом навчального часу за видами занять	7
Розділ 4. Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни	9
Розділ 5. Самостійна робота студентів	17
Розділ 6. Методики активізації процесу навчання	22
Розділ 7. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	23
Розділ 8. Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу	24
Розділ 9. Інформаційно-методичне забезпечення	24

ВСТУП

Поглиблення теоретичної складової підготовки студентів спеціальності 081 «Право» є однією з визначальних тенденцій розвитку юридичної освіти в Україні протягом останніх двох десятиліть. Зазначена тенденція реалізується через комплекс заходів, спрямованих на формування самостійного, творчого юридичного мислення майбутніх фахівців, створення надійної теоретико-методологічної основи їх практичної фахової підготовки.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави і права» є засвоєння студентами понятійно-категоріального апарату, основних ідей і положень загальної теорії держави і права як теоретико-методологічної бази вивчення галузевих і прикладних юридичних наук, розвиток правової свідомості та формування правової культури студентів.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни є:

1. Засвоєння студентами основних юридичних понять і категорій, які мають фундаментальне значення для всієї юридичної науки, та ознайомлення з практикою застосування цих понять і категорій у процесі правотворчої і правореалізаційної діяльності.

2. Опанування теоретичних інструментів аналізу, узагальнення, порівняння державно-правових закономірностей і явищ.

3. Набуття студентами умінь і навичок теоретико-правового мислення, загального орієнтування в архітектоніці правових систем світу та в системі права і законодавства України, аналізу та узагальнення юридичної практики, правильного тлумачення і застосування норм права, коректного користування правовими і літературними джерелами.

4. Залучення студентів до пошуку шляхів розв'язання основних проблем теорії держави і права.

5. Створення методологічного підґрунтя для вивчення галузевих, міжгалузевих і прикладних юридичних наук.

Предметом навчальної дисципліни «Теорія держави і права» є система загальних і специфічних закономірностей виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ (державно-правової організації суспільства).

Зміст навчальної дисципліни розкривається в 27 темах, 9 з яких присвячено переважно положенням і проблемам теорії держави, а 16 – положенням і проблемам теорії права.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- зміст базових понять теорії держави і права відповідно до навчальної програми дисципліни;
- основні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права;
- сучасні тенденції розвитку правових систем світу;
- характерні риси найвідоміших концепцій походження і розвитку держави і права;
- найважливіші актуальні проблеми загальної теорії держави і права.

Студенти повинні **вміти**:

- давати змістовну стислу характеристику юридичних термінів;
- формулювати й логічно обґрунтовувати теоретичні положення, висновки й узагальнення;

- піддавати теоретичному аналізу приписи чинного законодавства та явища і процеси державно-правової практики;
- опрацьовувати літературні джерела з метою досягнення певних навчальних цілей, оформляти і стисло викладати свої знання і уявлення про державно-правові явища.

Структура навчальної дисципліни включає в себе три модулі:

I модуль – «Держава, громадянське суспільство, право» – складається з тем, які містять навчальний матеріал щодо основних положень теорії держави, теорії демократії, теорії громадянського суспільства тощо.

II модуль – «Сутність, норма і форма права» – включає в себе теми, які містять навчальний матеріал щодо підходів до праворозуміння, сутності і різних проявів права, його формування (утворення), принципів, місця в системі соціального регулювання, норм і форм права, їх системної організації.

III модуль – «Реалізація права» – складається з тем, які містять навчальний матеріал щодо правових відносин, правової поведінки, юридичної відповідальності, форм реалізації правових норм, їх тлумачення, режиму законності та правопорядку, правової свідомості та правової культури, правового регулювання суспільних відносин, правових систем країн світу.

У структурно-логічній схемі викладання правових дисциплін визначальне місце навчальної дисципліни «Теорія держави і права» зумовлюється її змістом і методологічним значенням для всіх галузей юридичного знання. Загальна теорія держави і права надає галузевим та іншим правовим дисциплінам теоретичні орієнтири, вихідні аксіоматичні положення, базовий методологічний інструментарій. Відповідно, її викладання студентам передуює в часі вивчення ними інших правових навчальних дисциплін.

Робоча навчальна програма розроблена на основі програми навчальної дисципліни «Теорія держави і права», затвердженої Вченою Радою Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» - _____201_ р., протокол № ____.

**Розділ 3. Тематичний план навчальної дисципліни з розподілом
навчального часу за видами занять**

Таблиця 3.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів денної форми навчання спеціальності 081 «Право»

№ з/п	Назва модуля, теми	Кількість годин за видами занять					
		разом	аудиторні			позааудиторні	
			лекційні заняття	семінарські заняття	практичні заняття	індивідуально-консультативна робота	самостійна робота
Модуль I. ДЕРЖАВА, ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, ПРАВО							
1	Предмет і метод загальної теорії держави і права	7	2	2	-	-	3
2	Поняття, сутність і походження держави	8	2	2	-	-	4
3	Функції держави	5	-	2	-	-	3
4	Форми держави	10	2	2	-	-	6
5	Демократична держава	3	-	-	-	-	3
6	Механізм держави і державний апарат	8	2	2	-	-	4
7	Громадянське суспільство, політична система і держава	7	-	2	-	-	5
8	Правова держава	7	2	2	-	-	3
9	Держава, право та особа	5	-	-	-	-	5
	Разом по модулю I	60	10	14	-	-	36
Модуль II. СУТНІСТЬ, НОРМА І ФОРМА ПРАВА							
10	Поняття, сутність і походження права	10	2	2	-	-	6
11	Принципи права	5	-	2	-	-	3
12	Право в системі соціальних норм	3	-	-	-	-	3
13	Норми права	7	2	2	-	-	3
14	Форми права	7	2	2	-	-	3
15	Нормативно-правовий акт	7	2	2	-	-	3
16	Система права	7	2	2	-	-	3
17	Система законодавства	7	2	2	-	-	3
18	Правоутворення	7	2	2	-	-	3
	Разом по модулю II	60	14	16	-	-	30
Модуль III. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА							
19	Правові відносини	8	2	2	-	-	4
20	Правова поведінка	8	2	2	-	-	4
21	Юридична відповідальність	7	2	2	-	-	3
22	Реалізація норм права	7	2	2	-	-	3
23	Тлумачення норм права	5	-	2	-	-	3
24	Законність і правопорядок	3	-	-	-	-	3
25	Правова свідомість і правова культура	8	2	-	-	-	6
26	Правове регулювання суспільних відносин	8	2	2	-	-	4
27	Правові системи світу	6	-	2	-	-	4
	Разом по модулю III	60	12	14	-	-	34
	Разом із курсу:	180	36	44	-	-	100

Таблиця 3.2. Тематичний план навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів заочної форми навчання спеціальності 081 «Право»

№ з/п	Назва модуля, теми	Кількість годин за видами занять					
		разом	аудиторні			позааудиторні	
			лекційні заняття	семінарські заняття	практичні заняття	індивідуально-консультативна робота	самостійна робота
Модуль I. ДЕРЖАВА, ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, ПРАВО							
1	Предмет і метод загальної теорії держави і права	8	2	-	-	-	6
2	Поняття, сутність і походження держави	8	2	-	-	-	6
3	Функції держави	6	-	-	-	-	6
4	Форми держави	8	-	-	2	-	6
5	Демократична держава	6	-	-	-	-	6
6	Механізм держави і державний апарат	6	-	-	-	-	6
7	Громадянське суспільство, політична система і держава	6	-	-	-	-	6
8	Правова держава	6	-	-	-	-	6
9	Держава, право та особа	6	-	-	-	-	6
	Разом по модулю I	60	4	-	2	-	54
Модуль II. СУТНІСТЬ, НОРМА І ФОРМА ПРАВА							
10	Поняття, сутність і походження права	8	2	-	-	-	6
11	Принципи права	6	-	-	-	-	6
12	Право в системі соціальних норм	6	-	-	-	-	6
13	Норми права	6	-	-	-	-	6
14	Форми права	6	-	-	-	-	6
15	Нормативно-правовий акт	8	-	-	2	-	6
16	Система права	8	-	-	2	-	6
17	Система законодавства	6	-	-	-	-	6
18	Правоутворення	6	-	-	-	-	6
	Разом по модулю II	60	2	-	4	-	54
Модуль III. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА							
19	Правові відносини	8	-	-	2	-	6
20	Правова поведінка	6	-	-	-	-	6
21	Юридична відповідальність	6	-	-	-	-	6
22	Реалізація норм права	6	-	-	-	-	6
23	Тлумачення норм права	6	-	-	-	-	6
24	Законність і правопорядок	6	-	-	-	-	6
25	Правова свідомість і правова культура	6	-	-	-	-	6
26	Правове регулювання суспільних відносин	10	2	-	2	-	6
27	Правові системи світу	6	-	-	-	-	6
	Разом по модулю III	60	2	-	4	-	54
	Разом із курсу:	180	8	-	10	-	162
	Усього:				180		

Розділ 4. Таблиця 4. Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 081 «Право»

<i>Назва модуля, теми та питання теми (лекції)</i>	<i>Обсяг годин</i>	<i>Назва теми та питання семінарського, практичного або лабораторного заняття</i>	<i>Обсяг годин</i>	<i>Інформаційні джерела (порядковий номер за переліком)</i>
1	2	3	4	5
Модуль І. ДЕРЖАВА, ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, ПРАВО				
Тема 1. Лекція 1. Предмет і метод загальної теорії держави і права 1. Система і функції юридичної науки. 2. Предмет загальної теорії держави і права. 3. Місце загальної теорії держави і права в системі юридичних наук. 4. Методологія загальної теорії держави і права.	2* 2**	Тема 1. Семінарське заняття 1. Предмет і метод загальної теорії держави і права 1. Система і функції юридичної науки. 2. Предмет загальної теорії держави і права. 3. Місце загальної теорії держави і права в системі юридичних наук. 4. Методологія загальної теорії держави і права.	2*	9-15, 32, 39, 42, 49, 53, 81
Тема 2. Лекція 2. Поняття, сутність і походження держави 1. Поняття і ознаки держави. 2. Держава як організація. 3. Державний суверенітет. 4. Типологія держави.	2* 2**	Тема 2. Семінарське заняття 2. Поняття, сутність і походження держави 1. Поняття і ознаки держави. 2. Державний суверенітет. 3. Типологія держави. 4. Основні концепції (теорії) походження держави.	2*	1, 2, 3, 9-15, 16, 35
Тема 3. Функції держави 1. Поняття функцій держави. 2. Класифікація функцій держави. 3. Внутрішні функції держави. 4. Зовнішні функції держави. 5. Правові форми і методи здійснення функцій держави.	0	Тема 3. Семінарське заняття 3. Функції держави 1. Поняття функцій держави. 2. Класифікація функцій держави. 3. Внутрішні функції держави. 4. Зовнішні функції держави. 5. Правові форми і методи здійснення функцій держави.	2*	1, 9-15, 32, 66
Тема 4. Лекція 3. Форми держави 1. Поняття і структура форми держави. 2. Форма державного правління. 3. Форма державного устрою. 4. Політичний (державний) режим.	2*	Тема 4. Форми держави Семінарське заняття 4: 1. Поняття і структура форми держави. 2. Форма державного правління. 3. Форма державного устрою. 4. Політичний (державний) режим.	2* 2**	1, 9-15, 32, 66, 84

1	2	3	4	5
Тема 5. Демократична держава 1. Поняття і соціальна цінність демократії. Переваги і недоліки демократії. 2. Форми та інститути демократії. 3. Принципи демократії. 4. Функції демократії.	0	Тема 5. Демократична держава 1. Поняття і соціальна цінність демократії. Переваги і недоліки демократії. 2. Форми та інститути демократії. 3. Принципи демократії. 4. Функції демократії.	0	1, 5, 6, 9-15, 17, 24, 26, 61, 78, 79, 83
Тема 6. Лекція 4. Механізм держави і державний апарат 1. Механізм держави і його структура. 2. Державний апарат, принципи його організації та діяльності. 3. Загальна характеристика органів законодавчої, виконавчої та судової влади. 4. Організація здійснення влади на місцях.	2*	Тема 6. Семінарське заняття 5. Механізм держави і державний апарат 1. Механізм держави і його структура. 2. Державний апарат, принципи його організації та діяльності. 3. Загальна характеристика органів законодавчої, виконавчої та судової влади. 4. Організація здійснення влади на місцях.	2*	1, 7, 8, 9-15, 18, 31, 56, 61, 84, 86
Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава 1. Поняття та ознаки громадянського суспільства. 2. Поняття та структура політичної системи суспільства. 3. Партії в політичній системі суспільства. 4. Держава в політичній системі суспільства.	0	Тема 7. Семінарське заняття 6. Громадянське суспільство, політична система і держава 1. Поняття та ознаки громадянського суспільства. 2. Поняття та структура політичної системи суспільства. 3. Партії в політичній системі суспільства. 4. Держава в політичній системі суспільства.	2*	1, 4, 7, 9-15, 47, 58, 60
Тема 8. Лекція 5. Правова держава 1. Концепція правової держави: історія виникнення та розвитку. 2. Поняття та ознаки правової держави. 3. Поняття і ознаки соціальної держави. 4. Шляхи формування соціальної, правової держави в Україні.	2*	Тема 8. Семінарське заняття 7. Правова держава 1. Концепція правової держави: історія виникнення та розвитку. 2. Поняття та ознаки правової держави. 3. Поняття і ознаки соціальної держави. 4. Шляхи формування соціальної, правової держави в Україні.	2*	1, 9-16, 18, 33, 64, 74, 86

1	2	3	4	5
Тема 9. Держава, право та особа 1. Поняття прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. 2. Права і свободи людини і громадянина в їх історичному розвитку. 3. Види прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. 4. Гарантії прав і свобод людини і громадянина в демократичній правовій державі.	0	Тема 9. Держава, право та особа 1. Поняття прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. 2. Права і свободи людини і громадянина в їх історичному розвитку. 3. Види прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. 4. Гарантії прав і свобод людини і громадянина в демократичній правовій державі.	0	1, 9-15, 27, 44
Модуль II. СУТНІСТЬ, НОРМА І ФОРМА ПРАВА				
Тема 10. Лекція 6. Поняття, сутність і походження права 1. Поняття і різні прояви права. 2. Ознаки права. 3. Функції права і його соціальна цінність. 4. Співвідношення права і форм його зовнішнього прояву. 5. Головні підходи до праворозуміння.	2* 2**	Тема 10. Поняття, сутність і походження права Семінарське заняття 8: 1. Поняття і різні прояви права. 2. Ознаки права. 3. Функції права і його соціальна цінність. 4. Співвідношення права і форм його зовнішнього прояву. 5. Головні підходи до праворозуміння.	2*	9-16, 20, 35, 37, 45, 54, 55, 63, 82
Тема 11. Принципи права 1. Поняття і класифікація принципів права. 2. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права. 3. Загальноправові принципи. 4. Міжгалузеві й галузеві принципи. 5. Принципи правових інститутів.	0	Тема 11. Семінарське заняття 9. Принципи права 1. Поняття і класифікація принципів права. 2. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права. 3. Загальноправові принципи. 4. Міжгалузеві й галузеві принципи. 5. Принципи правових інститутів.	2*	1, 9-15, 17, 38, 57
Тема 12. Право в системі соціальних норм 1. Поняття і види соціальних норм. 2. Співвідношення технічних і правових норм. 3. Право і мораль. 4. Право і звичай. 5. Корпоративні норми та їх співвідношення з правом.	0	Тема 12. Право в системі соціальних норм 1. Поняття і види соціальних норм. 2. Співвідношення технічних і правових норм. 3. Право і мораль. 4. Право і звичай. 5. Корпоративні норми та їх співвідношення з правом.	0	9-15, 32, 66, 72, 76

1	2	3	4	5
Тема 13. Лекція 7. Норми права 1. Поняття і загальні ознаки норм права. 2. Структура норми права. 3. Види норм права. 4. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акта.	2*	Тема 13. Семінарське заняття 10. Норми права 1. Поняття і загальні ознаки норм права. 2. Види норм права. Спеціалізовані норми права. 3. Структура норми права: загальна характеристика. 4. Поняття і види гіпотез норм права. 5. Поняття і види диспозицій норм права. 6. Поняття і види санкцій норм права.	2*	9-15, 32, 66, 72
Тема 14. Лекція 8. Форми права 1. Поняття і види форм права. 2. Правовий звичай. 3. Правовий (судовий і адміністративний) прецедент. 4. Нормативно-правовий договір. 5. Правова доктрина як	2*	Тема 14. Семінарське заняття 11. Форми права 1. Поняття і види форм права. 2. Правовий звичай. 3. Правовий (судовий і адміністративний) прецедент. 4. Нормативно-правовий договір. 5. Правова доктрина як джерело права.	2*	9-15, 32, 41, 72, 85
Тема 15. Лекція 9. Нормативно-правовий акт 1. Поняття і ознаки нормативно-правового акта. 2. Класифікація нормативно-правових актів. 3. Закон як нормативно-правовий акт вищої юридичної сили. 4. Підзаконні нормативно-правові акти, їх види. 5. Дія нормативно-правових актів.	2*	Тема 15. Семінарське заняття 12. Нормативно-правовий акт 1. Поняття і ознаки нормативно-правового акта. 2. Класифікація нормативно-правових актів. 3. Закон як нормативно-правовий акт вищої юридичної сили. 4. Підзаконні нормативно-правові акти, їх види. 5. Дія нормативно-правових актів.	2* 2**	1, 9-15, 32, 66, 72
Тема 16. Лекція 10. Система права 1. Поняття системи права. 2. Предмет і метод правового регулювання. 3. Структура системи права. 4. Публічне і приватне право. 5. Галузі вітчизняного права.	2*	Тема 16. Семінарське заняття 13. Система права 1. Поняття системи права, її структура. 2. Галузь права. 3. Підгалузь права. 4. Інститут права. 5. Публічне і приватне право. 6. Матеріальне і процесуальне право.	2* 2**	9-15, 32, 66, 72
Тема 17. Лекція 11. Система законодавства 1. Система законодавства: поняття та співвідношення з системою права. 2. Структура вітчизняного законодавства. 3. Фактори формування та розвитку системи законодавства.	2*	Тема 17. Семінарське заняття 14. Система законодавства 1. Система законодавства: поняття та співвідношення з системою права. 2. Структура вітчизняного законодавства. 3. Фактори формування та розвитку системи законодавства.	2*	1, 9-15, 32, 66, 72

1	2	3	4	5
Тема 18. Лекція 12. Правоутворення 1. Поняття і етапи правоутворення. 2. Функції, принципи й види правотворчості. 3. Стадії створення нормативно-правових актів. 4. Законодавча техніка: поняття і види. 5. Систематизація нормативно-правового	2*	Тема 18. Семінарське заняття 15. Правоутворення 1. Поняття і етапи правоутворення. 2. Функції, принципи й види правотворчості. 3. Стадії створення нормативно-правових актів. 4. Законодавча техніка: поняття і види. 5. Систематизація нормативно-правового матеріалу.	2*	9-15, 29, 32, 34, 51
Модуль III. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА				
Тема 19. Лекція 13. Правові відносини 1. Поняття і ознаки правових відносин. 2. Види правових відносин. 3. Суб'єкти правових відносин. 4. Суб'єктивні права, правомочність і юридичні обов'язки суб'єктів права. 5. Поняття і види об'єктів правових відносин. 6. Юридичні факти: поняття і класифікація	2*	Тема 19. Семінарське заняття 16. Правові відносини 1. Поняття і ознаки правових відносин. 2. Види правових відносин. 3. Суб'єкти правових відносин. 4. Суб'єктивні права, правомочність і юридичні обов'язки суб'єктів права. 5. Поняття і види об'єктів правових відносин. 6. Юридичні факти: поняття і класифікація.	2* 2**	9-15, 32, 66, 72
Тема 20. Лекція 14. Правова поведінка 1. Поняття і види правової поведінки. 2. Поняття і види правомірної поведінки. 3. Поняття, склад і види правопорушень. 4. Поняття і види міжнародних	2*	Тема 20. Семінарське заняття 17. Правова поведінка 1. Поняття, ознаки і види правової поведінки. 2. Поняття, ознаки і види правомірної поведінки особи. 3. Поняття, основні ознаки і сутність правопорушень. 4. Класифікація правопорушень. 5. Склад правопорушення.	2*	9-15, 32, 66, 72
Тема 21. Лекція 15. Юридична відповідальність 1. Поняття і види юридичної відповідальності. 2. Загальні принципи юридичної відповідальності. 3. Мета і функції юридичної відповідальності. 4. Підстави і стадії юридичної відповідальності. 5. Обставини і підстави звільнення від юридичної відповідальності.	2*	Тема 21. Семінарське заняття 18. Юридична відповідальність 1. Поняття і види юридичної відповідальності. 2. Загальні принципи юридичної відповідальності. 3. Мета і функції юридичної відповідальності. 4. Підстави і стадії юридичної відповідальності. 5. Обставини і підстави звільнення від юридичної відповідальності.	2*	9-15, 32, 66, 72

1	2	3	4	5
<p>Тема 22. Лекція 16. Реалізація норм права</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і форми реалізації правових норм. 2. Застосування норм права як особлива форма його реалізації. 3. Стадії застосування нормативних приписів. 4. Основні вимоги правильного застосування нормативних приписів. 5. Акти правозастосування: поняття, властивості, види. 	2*	<p>Тема 22. Семінарське заняття 19. Реалізація норм права</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і форми реалізації правових норм. 2. Застосування норм права як особлива форма його реалізації. 3. Стадії застосування нормативних приписів. 4. Основні вимоги правильного застосування нормативних приписів. 5. Акти правозастосування: поняття, властивості, види. 	2*	9-15, 32, 66, 72
<p>Тема 23. Тлумачення норм права</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і сутність тлумачення норм права. 2. Способи тлумачення норм права. 3. Офіційне та неофіційне тлумачення норм права. 4. Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту. 5. Правотлумачні (інтерпретаційні) акти, їх види та властивості. 	0	<p>Тема 23. Семінарське заняття 20. Тлумачення норм права</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Поняття і сутність тлумачення норм права. 7. Способи тлумачення норм права. 8. Офіційне та неофіційне тлумачення норм права. 9. Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту. 10. Правотлумачні (інтерпретаційні) акти, їх види та властивості. 	2*	9-15, 32, 66, 72
<p>Тема 24. Законність і правопорядок</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і функції законності. 2. Законність і демократія. 3. Законність і правовий режим. Правозаконність. 4. Поняття і соціальна цінність правопорядку. 5. Співвідношення режиму законності, правового режиму і правопорядку. 6. Гарантії законності і правопорядку. 	0	<p>Тема 24. Законність і правопорядок</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і функції законності. 2. Законність і демократія. 3. Законність і правовий режим. Правозаконність. 4. Поняття і соціальна цінність правопорядку. 5. Співвідношення режиму законності, правового режиму і правопорядку. 6. Гарантії законності і правопорядку. 	0	9-15, 32, 66, 72
<p>Тема 25. Лекція 17. Правова свідомість і правова культура</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, структура та функції правосвідомості. 2. Види правосвідомості. 3. Правосвідомість і право. 4. Правова культура: поняття та структура. 5. Поняття та види деформації правосвідомості. 	2*	<p>Тема 25. Правова свідомість і правова культура</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, структура та функції правосвідомості. 2. Види правосвідомості. 3. Правосвідомість і право. 4. Правова культура: поняття та структура. 5. Поняття та види деформації правосвідомості. 	0	9-14, 32, 36, 55, 58, 59, 75, 80

1	2	3	4	5
Тема 26. Лекція 18. Правове регулювання суспільних відносин 1. Поняття правового регулювання. 2. Способи, методи і типи правового регулювання. Правовий режим. 3. Види правового регулювання. 4. Механізм правового регулювання. 5. Ефективність правового регулювання.	2* 2**	Тема 26. Семінарське заняття 21. Правове регулювання суспільних відносин 1. Поняття правового регулювання. 2. Способи, методи і типи правового регулювання. Правовий режим. 3. Види правового регулювання. 4. Механізм правового регулювання. 5. Ефективність правового регулювання.	2* 2**	9-16, 32, 66
Тема 27. Правові системи світу 1. Поняття і структура правової системи. 2. Класифікація правових систем. 3. Романо-германська правова сім'я. 4. Англо-американська правова сім'я. 5. Сім'я релігійного права. 6. Сім'я традиційного права.	0	Тема 27. Семінарське заняття 22. Правові системи світу 1. Поняття і структура правової системи. 2. Класифікація правових систем. 3. Романо-германська правова сім'я. 4. Англо-американська правова сім'я. 5. Сім'я релігійного права. 6. Сім'я традиційного права.	2*	9-14, 20, 23, 25, 32, 78
<i>Всього годин з навчальної дисципліни</i>	36* 8**		44* 10**	

* - для студентів денної форми навчання

** - для студентів заочної форми навчання

Розділ 5. Самостійна робота студентів

Таблиця 5. Перелік програмних питань, які виносяться на обговорення на семінарському занятті та вивчаються самостійно

№ з/п	Назва модуля, теми семінарського заняття	Перелік програмних питань, які виносяться на обговорення на семінарському занятті та вивчаються самостійно	<i>Информ. джерела (порядковий номер за переліком)</i>	<i>Засоби контролю знань</i>
1	2	3	4	5
Модуль I. Держава, громадянське суспільство, право				
1	Предмет і метод загальної теорії держави і права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт, предмет і функції юридичної науки. 2. Функції загальної теорії держави і права. 3. Загальна теорія держави і права в системі суспільних наук. 4. Світоглядні методи пізнання державно-правових явищ (метафізичний, діалектичний, ідеалістичний, матеріалістичний тощо). 5. Загальнонаукові методи пізнання державно-правових явищ. 6. Конкретно-наукові методи пізнання державно-правових явищ. Формально-логічний метод. Порівняльно-правовий метод. 	9-15, 32, 39, 42, 49, 53, 81	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
2	Поняття, сутність і походження держави	<ol style="list-style-type: none"> 1. Публічна влада у первіснообщинному суспільстві. 2. Основні закономірності виникнення держави. 3. Ознаки держави, які відрізняють її від самоврядування первіснообщинного ладу. 4. Особливості формування держави в різних країнах світу. 5. Основні причини зміни типів держави. 6. Особливості процесів державотворення в сучасних умовах. 7. Взаємозв'язок держави і права. 8. Соціальна сутність сучасної Української держави. 	1, 2, 3, 9-15, 16, 35	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.

1	2	3	4	5
3	Функції держави	<ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення функцій держави із сутністю, соціальним призначенням і завданнями держави. 2. Функції держави в умовах демократичної трансформації суспільства. 3. Функції Української держави. 	1, 9-15, 32, 66	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
4	Форми держави	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фактори, що обумовлюють багатоманітність форм держави. 2. Типові і нетипові форми держави: порівняльна характеристика. 	1, 9-15, 32, 66, 84	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
5	Демократична держава	<ol style="list-style-type: none"> 5. Поняття і соціальна цінність демократії. Переваги і недоліки демократії. 6. Форми та інститути демократії. 7. Принципи демократії. 8. Функції демократії. 9. Демократія і самоврядування. 10. Демократія в умовах України. 	1, 5, 6, 9-15, 17, 24, 26, 61, 78, 79, 83	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
6	Механізм держави і державний апарат	<ol style="list-style-type: none"> 1. Державна служба: загальна характеристика. 2. Механізм Української держави: загальна характеристика. 	1, 7, 8, 9-15, 18, 31, 56, 61, 84, 86	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
7	Громадянське суспільство, політична система і держава	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та ознаки політичної влади. 2. Поняття і види громадських об'єднань. 3. Взаємодія держави з об'єднаннями громадян. 4. Місце громадських організацій у політичній системі суспільства. 5. Місце і роль релігійних конфесій у політичній системі. 	1, 4, 7, 9-15, 47, 58, 60	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
8	Правова держава	<ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства. 2. Конституційні основи та головні напрямки будівництва правової держави в Україні. 	1, 9-16, 18, 33, 64, 74, 86	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
9	Держава, право та особа	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. 2. Права і свободи людини і громадянина в їх історичному розвитку. 3. Види прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. 4. Гарантії прав і свобод людини і громадянина в демократичній правовій державі. 5. Правовий статус особи: поняття, структура, види. 	1, 9-15, 27, 44	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.

1	2	3	4	5
Модуль II. Сутність, норма і форма права				
10	Поняття, сутність і походження права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теорії походження права. 2. Соціальні норми первіснообщинного ладу. 3. Закономірності виникнення права. 4. Відмінності права від соціальних норм первіснообщинного ладу. 5. Праворозуміння та його значення для процесу пізнання права. 6. Соціальна цінність права. 	9-16, 20, 35, 37, 45, 54, 55, 63, 82	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
11	Принципи права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Принцип верховенства права (панування права): генезис та державно-інституційне втілення. 2. Співвідношення принципів верховенства права і верховенства закону. 3. Роль принципів як загальних орієнтирів у правотворчості та правореалізації. 	1, 9-15, 17, 38, 57	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
12	Право в системі соціальних норм	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і види соціальних норм. 2. Співвідношення технічних і правових норм. 3. Право і мораль. 4. Право і звичай. 5. Корпоративні норми та їх співвідношення з правом. 	9-15, 32, 66, 72, 76	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
13	Норми права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вольовий та представницько-зобов'язуючий характер норми права. 2. Правові презумпції. 3. Юридичні фікції. 4. Правові аксіоми. 5. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акта. 	9-15, 32, 66, 72	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
14	Форми права	<ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємозв'язок сутності, змісту та форми права. 2. Фактори, які обумовлюють різноманітність форм права. 3. Форми релігійного права. 4. Форми міжнародного права. 	9-15, 32, 41, 72, 85	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
15	Нормативно-правовий акт	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція, її місце в правовій системі. 2. Порядок прийняття законів в Україні. 	1, 9-15, 32, 66, 72	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.

1	2	3	4	5
16	Система права	1. Місце і роль системи права в правовій системі держави. 2. Регулятивне та охоронне право. 3. Співвідношення між нормами міжнародного та національного права. 4. Галузі права України: загальна характеристика.	9-15, 32, 66, 72	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
17	Система законодавства	1. Поняття законодавства: проблемні аспекти. 2. Законодавство і право: співвідношення понять.	1, 9-15, 32, 66, 72	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
18	Правоутворення	1. Співвідношення правоутворення і правотворчості. 2. Поняття і види консолідації нормативних актів. 3. Звід законів як форма систематизації законодавства.	9-15, 29, 32, 34, 51	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
Модуль III. Реалізація права				
19	Правові відносини	1. Місце і роль правових відносин у правовій системі держави. 2. Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин.	9-15, 32, 66, 72	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
20	Правова поведінка	1. Поняття і види міжнародних правопорушень. 2. Причини правопорушень і шляхи їх усунення.	9-15, 32, 66, 72	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
21	Юридична відповідальність	1. Обставини, що виключають юридичну відповідальність. 2. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.	9-15, 32, 66, 72	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
22	Реалізація норм права	1. Відмінність правозастосовчих актів від нормативних та інтерпретаційних актів. 2. Прогалини в праві, засоби їх подолання і усунення. 3. Юридичні колізії та шляхи їх подолання.	9-15, 32, 66, 72	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
23	Тлумачення норм права	1. Необхідність тлумачення норм права. 2. Відмінність інтерпретаційно-правових актів від індивідуально-правових і нормативно-правових актів. 3. Роль і значення Конституційного суду України в тлумаченні Конституції та законів України.	9-15, 32, 66, 72	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
24	Законність і	1. Поняття і функції законності. 2. Законність і демократія.	9-15, 32, 66, 72	Бліц-

1	2	3	4	5
	правопорядок	3. Законність і правовий режим. Правозаконність. 4. Поняття і соціальна цінність правопорядку. 5. Співвідношення режиму законності, правового режиму і правопорядку. 6. Гарантії законності і правопорядку.		опитування, тестування, перевірка конспектів.
25	Правова свідомість і правова культура	1. Поняття, структура та функції правосвідомості. 2. Види правосвідомості. 3. Правосвідомість і право. 4. Правова культура: поняття та структура. 5. Поняття та види деформації правосвідомості. 6. Правове виховання: поняття, форми, методи.	9-14, 32, 36, 55, 58, 59, 75, 80	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
26	Правове регулювання суспільних відносин	1. Правове регулювання і правовий вплив: співвідношення понять. 2. Якість, економічність та цінність правового регулювання суспільних відносин.	9-16, 32, 66	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.
27	Правові системи світу	1. Порівняльне правознавство: загальна характеристика. 2. Соціалістична правова сім'я. 3. Особливості становлення та розвитку національної правової системи України.	9-14, 20, 23, 25, 32, 78	Бліц-опитування, тестування, перевірка конспектів.

Розділ 6. Методики активізації процесу навчання

Здійснення активізації процесу навчання студентів передбачає застосування системи способів, прийомів, засобів, послідовних дій викладача і студентів на заняттях, спрямоване на досягнення навчальних, дидактичних і виховних цілей і завдань, тобто ознайомлення зі значним комплексом теоретичних положень та інститутів відповідних галузей права, масивом нормативно-правових актів, за допомогою яких здійснюється регулювання відповідних правовідносин; розвиток вмінь і навичок щодо:

- володіння понятійно-категоріальним апаратом, юридичною термінологією та їх використання у подальшому навчанні і практиці;
- врахування офіційних тлумачень правових норм, прокоментованої практики правозастосовчої діяльності;
- звернення до відповідного законодавства під час розв'язання практичних ситуацій.

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «Теорія держави і права» застосовуються наступні навчальні технології:

Інформаційні технології – передбачають використання мультимедійних лекцій (добірка навчального матеріалу, витягів з книг і статей, що мають на меті підготувати студентів до наступних дискусій), загальноуніверситетської навчально-тренінгової системи, електронних підручників, тестових методик контролю.

Технологія ситуаційного навчання – передбачають застосування розроблених моделей ситуацій, що мають місце в реальній практиці і потребують комплексу знань, практичних навичок для їх вирішення. Студенти отримують завдання попередньо вивчити ситуацію, спираючись на матеріал лекцій та інші джерела, вирішують завдання, які потім детально обговорюються в ході диспутів на семінарських заняттях з курсу, під час індивідуальних занять.

Технології евристичного навчання – передбачають обговорення студентами власних освітніх продуктів організаційно-діяльнісного типу (підготовка доповідей, презентацій, аналітичних оглядів наукових публікацій, розробка і захист наукових рефератів), когнітивного типу (науково-дослідна роботи студентів у гуртку «Ін Юре», дискусійному клубі «Феміда», участь у студентських наукових конференціях, підготовка матеріалів публікацій у наукових виданнях), креативного типу (розв'язання евристичних завдань, захист творчих робіт, розробка сценарних планів дидактичної гри).

Ігрові технології навчання – передбачають створення ситуацій, за яких студент залучається у ігровий контекст, що вимагає у них дій з вирішення типових практичних ситуацій у контексті тематичного теоретичного матеріалу: організаційно-діяльнісні ігри (організація колективної діяльності на основі аналізу системи проблемних ситуацій за визначеним технологічним циклом – проектування проблемної ситуації, формулювання проблеми, робота у мікрогрупах, загальне обговорення, аналіз пізнавальної діяльності кожного учасника обговорення), рольові ігри (формулювання проблеми і розподіл ролей між учасниками для їх вирішення).

Розділ 8. Система поточного та підсумкового контролю

Таблиця 6.1. Шкала оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 6.2. Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави і право»

Форма роботи	Вид роботи	Бали
1. Навчальна	1. Участь в предметних олімпіадах: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	20
	2. Участь в конкурсах на кращого знавця дисципліни: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	20
	3. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності	15
	4. Написання і захист реферату з визначеної проблеми	10
2. Науково-дослідна	1. Участь у роботі наукового гуртка «Ін Юре» (підготовка та захист матеріалів наукового реферату на засіданні гуртка).	15
	2. Участь у роботі студентського дискусійного клубу «Феміда» (підготовка доповіді, участь у дебатах, оформлення стіннівки)	15
	3. Участь в конкурсах студентських робіт: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	20
	4. Підготовка матеріалів власних досліджень до участі в науковій конференції	20
	5. Підготовка публікації в науковому виданні	25
3. Інші форми	Розробка та оформлення сценарного плану дидактичної гри	20

Розділ 8. Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»

1. Теорія держави і права: Дистанційний курс з дисципліни для студентів спеціальності 081 «Право» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://el.puet.edu.ua/>

Розділ 9. Інформаційно-методичне забезпечення з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»

Пошукові правові системи

1. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт : Законодавство України. – Режим доступу до електронних документів : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/index/>
2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт : Законотворча діяльність Верховної Ради України : Законопроекти : Пошук за реквізитами. – Режим доступу до електронних документів : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.
3. Президент України : офіційне інтернет-представництво : Офіційні документи. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.president.gov.ua/documents/>.
4. Урядовий портал : єдиний веб-портал виконавчої влади України : Нормативно-правова база : База документів : Пошук документів за реквізитами. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/search>.
5. Офіційний вісник України : Єдине повне офіційне періодичне видання нормативно-правових актів України. – Режим доступу до електронних документів : <http://ovu.com.ua/>.
6. Ліга:Закон : правовий портал : он-лайн сервіси : Законодавство. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.ligazakon.ua/>
7. Право. Украина : информационно-правовая система : Документы : Нормативно-правовые документы. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.legal.com.ua/cgibin/matrix.cgi/document.html>.

Бібліотечно-бібліографічні ресурси

1. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт/ : Бібліотечно-бібліографічні ресурси : Бібліографічний моніторинг. – Режим доступу до електронних документів : <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Інтернет-сторінка. – Режим доступу до електронних документів : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Система каталогів і картотек. – Режим доступу до електронних документів : http://www.nbuv.gov.ua/db/library_db.html.
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : пошукова система сайту : Система каталогів і картотек : Каталог книжкових видань : Пошук у електронному каталозі. – Режим доступу до електронних документів : <http://www.nbuv.gov.ua/db/opac.html>.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : пошукова система сайту : Система каталогів і картотек : Електронний фонд (тематичні та видові зібрання публікацій) : Електронна бібліотека авторефератів дисертацій : Пошук у електронній бібліотеці авторефератів дисертацій. – Режим доступу до електронних документів. - <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ard.html>.
6. Національна парламентська бібліотека України : веб-сайт. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.nplu.org.ua/resources/resources.htm>.
7. Національна парламентська бібліотека України : веб-сайт : Політематична база даних статей з періодичних видань. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://analitic.nplu.org/>.
8. Національна парламентська бібліотека України : веб-сайт : Каталог статей зі збірників наукових праць. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://stt.nplu.org/>.
9. Бібліотека Полтавського університету економіки і торгівлі : веб-сайт. – Режим доступу до електронних ресурсів : http://lib.uccu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=36

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Прийнята 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. - 1990. - № 3. - Ст. 429.
3. Акт проголошення незалежності України: Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. - 1991. - № 38. - Ст. 502.
4. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 23. - Ст. 118.
5. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 р. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>
6. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 6 листопада 2012 р. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5475-17>
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
8. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 20-21. - Ст. 190.

Основна література:

9. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навч. посіб. / О.Л. Копиленко [та ін.] ; МОН України. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 400 с.
10. **Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / [М.В. Цвікта та ін.] ; за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. - Х.: Право, 2010. - 583 с.**
11. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права і держави: навч. посіб. / П.М. Рабінович. - 3-е вид., зі змінами й доповн. - К.: Рад. шк., 1995. - 170 с.
12. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підруч. / О.Ф. Скакун. - Вид. 4-те, допов. і перероб. - К.: Правова єдність, 2013. - 524 с.
13. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / О.В. Зайчук [та ін.] ; ред. О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. - 2-ге вид., переробл. і доп. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 688 с.
14. Теорія держави і права: підруч. / [Петришин О. В. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О.В. Петришина ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х.: Право, 2014. - 366 с.
15. Теорія права і держави: навч. посібник / С.Д. Гусарєв [та ін.] ; Київськ. нац. ун-т внутр. справ. - К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. - 270 с.

Додаткова література:

16. Алексеев С.С. Право: азбука - теория - философия: Опыт комплексного исследования / С.С. Алексеев. - М.: Статут, 1999. - 712 с.
17. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права: пер. з англ. Р. Семківа. - К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. - 385 с.
18. Баренбойм П. 3000 лет доктрины разделения властей. Суд Сьютера: учебное пособие. - М.: Белые альвы, 1995. - 176 с.
19. Бачинин В.А. Философия права и преступления / В.А. Бачинин. - Х.: Фолио, 1999. - 607 с.
20. Берман Г.Д. Западная традиция права: эпоха формирования: пер. с англ. - 2-е изд. - М.: Изд-во МГУ: ИНФРА-М-НОРМА, 1998. - 624 с.
21. Бусова Н.А. Модернизация, рациональность и право / Н.А. Бусова. - Х.: Прометей-Прес, 2004. - 352 с.
22. Введение в теорию государственно-правовой организации социальных систем / Под общ. ред. Е.Б. Кубко. - К.: Юрінком, 1997. - 192 с.
23. Вступ до теорії правових систем : монографія / За заг. ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. - К.: Юрид. Думка, 2006. - 432 с.
24. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації: пер. з нім. - К.: ППС-2002, 2007. - 436 с.
25. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности: пер. с фр. - М.: Междунар. отношения, 1999. - 400 с.

26. Даль Р. Демократия и ее критики / Р. Даль. - М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003. - 576 с.
27. Дашковська О.Р. Жінка як суб'єкт права в аспекті гендерної рівності / О.Р. Дашковська. - Х.: Право, 2005. - 224 с.
28. Дворкін Р. Серйозний погляд на право: пер. з англ. - К.: Основа, 2000. - 519 с.
29. Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи / Ю.С. Шемшученка (ред.). - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. - 632 с.
30. Жоль К.К. Філософія і соціологія права: учеб. Пособие / К.К. Жоль. - К.: Юрінком Інтер, 2000. - 480 с.
31. Жук Н.А. Парламент, президент, уряд: через взаємостимування до рівноваги: монографія / Н.А. Жук. - Х.: Харків Юридичний, 2007. - 327 с.
32. Загальна теорія держави і права: навч. посібник / А.М. Колодій [та ін.] ; ред. В.В. Копейчиков ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - Вид. стереотип. - К.: Юрінком Інтер, 2001. - 320 с.
33. Заєць А.П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду / А.П. Заєць. - К.: Парламент. вид-во, 1999. - 247 с.
34. Законодательная техника: научно-практ. пособие / Под ред. Ю.А. Тихомирова. - М.: Городец, 2000. - 272 с.
35. История политических и правовых учений: учеб. для вузов / Под общ. ред. В.С.Нерсисянца. - М.: Изд-во «Норма», 2000. - 736 с.
36. Калиновський Ю.Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність: монографія / Ю.Ю. Калиновський. - Х.: Право, 2008. - 288 с.
37. Кельзен Г. Чисте правознавство: Проблема справедливості: пер. з нім. - К.: Юніверс, 2004. - 496 с.
38. Колодій А.М. Принципи права України: монографія / А.М. Колодій. - К.: Юрінком Інтер, 1998. - 208 с.
39. Комаров С.А. Теория государства и права: учеб.-метод. пособие для студ., обуч. по спец. и напр. "Юриспруденция": Краткий учеб. для вузов / С.А. Комаров, А.В. Малько. - М.: Норма : Инфра-М, 1999. - 448 с.
40. Коталейчук С.П. Теорія держави та права: навч. посіб. для підготовки до держ. іспитів / С.П. Коталейчук. - К.: КНТ, 2009. - 320 с.
41. Кросс Р. Прецедент в английском праве: пер. с англ. / Р.Кросс ; под общ. ред. Ф.М. Решетникова. - М., 1985. - 238 с.
42. Лазарев В.В. Теория государства и права: учеб. для вузов / В.В. Лазарев, С.В. Липень. - 3 изд., испр. и доп. - М.: Спарк, 2004. - 528 с.
43. Лемак В.В. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. / В.В. Лемак ; Ужгород. нац. ун-т. Юрид. фак. - Ужгород: ПП "Медіум", 2003. - 251 с.
44. Летнянчин Л.І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики: монографія / Л.І. Летнянчин. - Х., 2006. - 256 с.
45. Липатов Э.Г. Нормативность правовых явлений: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Э.Г. Липатов ; Саратовская государственная академия права. - Саратов, 1996. - 26 с.
46. Ллойд Д. Идея права: пер. с англ. - М.: Югона, 2000. - 416 с.
47. Лук'янов Д.В. Політичні партії в системі взаємодії громадянського суспільства та держави (роль та правове регулювання): монографія / Д.В. Лук'янов. - Х.: Право, 2007. - 320 с.
48. Максимов С.И. Правовая реальность: опыт философского осмысления: монографія / С.И. Максимов. - Х.: Право, 2002. - 328 с.
49. Марченко М.Н. Теория государства и права: учеб. для студ. вузов, обуч. по спец. "Юриспруденция" / М.Н. Марченко ; Московский гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. Юрид. фак. - Изд. 2-е, перераб. и доп. - М.: Проспект, 2007. - 637 с.
50. Марчук В.М. Теорія держави і права: навч. посіб. / В.М. Марчук, О.В. Корольков ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. - 415 с.
51. Научные основы советского правотворчества / Отв. ред., д.ю.н. проф. Р.О. Халфина. - М.: Издательство «Наука», 1981. - 320 с.
52. Оборотов Ю.Н. Традиції та оновлення у правовій сфері: питання теорії (від пізнання до розуміння права): монографія / Ю.Н. Оборотов. - Одеса: Юрид.літ., 2002. - 280 с.

53. Общая теория права и государства: учеб. для студ. вузов, обуч. по спец. "Юриспруденция" / В.С. Нерсисянц ; Институт государства и права РАН. Акад. правовой ин-т. - М.: НОРМА ; М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М, 2002. - 539 с.
54. Папаян Р.А. Христианские корни современного права / Р.А. Папаян. - М.: Издательство НОРМА, 2002. - 416 с.
55. Петражицкий Л.И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности / Л.И. Петражицкий. - Изд. 2-е., испр. и доп. - Т. 1. - СПб., 1909. - 318 с.
56. Петришин А.В. Государственная служба. Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ: монографія / А.В. Петришин. - Х.: Факт, 1998. - 168 с.
57. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія / С.П. Погребняк. - Х.: Право, 2008. - 240 с.
58. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: монографія / За ред. Ю.П. Битяка, І.В. Яковюка, О.В. Петришина та ін. - Х.: Право, 2007. - 248 с.
59. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л.М. Герасіна [та ін.]. - Х.: Право, 2009. - 352 с.
60. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: монографія / За заг. ред. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна, М.І. Панова та ін. - Х.: Право, 2008. - 320 с.
61. Разделенная демократия. Сотрудничество и конфликт между Президентом и Конгрессом: пер. с англ. / Под общ. ред проф. Дж. Тарбера. - М., 1994. - 416 с.
62. Рулан Н. Историческое введение в право: пер. с франц. - М: Nota bene, 2005. - 672 с.
63. Сердюк О.В. Соціологічний підхід у сучасному правознавстві: пізнання соціальності права: монографія / О.В. Сердюк. - Х.: Яшма, 2007. - 320 с.
64. Скрипнюк О.В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії та практики. До 10-річчя незалежності України: монографія / О.В. Скрипнюк. - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2000. - 600 с.
65. Словарь терминов по теории государства и права / Под общ. ред. Н.И. Панова. - Изд. 2-е, доп. и испр. - Х.: Основа, 1997. - 180 с.
66. Теория государства и права: учеб. для студ. вузов, обуч. по спец. "Юриспруденция" / А.Г. Бережнов [и др.] ; ред. М.Н. Марченко ; Московский гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. - Изд. 4-е. - М.: Зерцало, 2009. - 836 с.
67. Теория государства и права: учеб. для юрид. вузов / А.И. Абрамова [и др.] ; общ. ред. А.С. Пиголкин ; Ин-т законодательства и сравн. правоведения при Правительстве РФ. - М.: ОАО "Издательский Дом "Городец", 2003. - 540 с.
68. Теорія держави і права : навч. посіб. / А.А. Письменицький, Д.В. Слинко, А.С. Спаський ; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. - Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2010. - 242 с.
69. Теорія держави і права для підготовки до іспиту: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Л.П. Самофалов [та ін.] ; заг. ред. В.С. Шилінгов. - К.: КНТ, 2008. - 228 с.
70. Теорія держави і права: навч. посіб. / [С.К. Бостан та ін.]. - К.: Академія, 2013. - 346 с.
71. Теорія держави і права: навч. посіб. / О.М. Головка [та ін.] ; за заг. ред. І.М. Погрібного ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х.: ХНУВС, 2010. - 277 с.
72. Теорія держави і права: підруч. / С.Л. Лисенков [та ін.] ; ред. С.Л. Лисенков. - К.: Юрінком Інтер, 2005. - 448 с.
73. Теорія держави і права: посіб. для підготов. до держ. іспитів / [Д.В. Лук'янов та ін.] ; за заг. ред. О.В. Петришина. - 2-ге вид., допов. і змін. - Х.: Право, 2013. - 202 с.
74. Тимошенко В.І. Правова держава (теоретико-історичне дослідження) / В.І. Тимошенко. - К.: Наук. думка, 1994. - 132 с.
75. Тімуш І. Правова реальність і правосвідомість: інтегральне розуміння змісту та взаємозв'язку / І. Тімуш // Право України. - 2010. - № 7. - С. 94-100.
76. Фуллер Лон Л. Мораль права: пер. з англ. - К.: Сфера, 1999. - 232 с.
77. Харт Х.Л.А. Концепція права: пер. з англ. - К.: Сфера, 1998. - 236 с.
78. Хаустова М.Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності в Україні / М.Г. Хаустова. - Х.: Право, 2008. - 160 с.
79. Цвик М.В. Теория социалистической демократии (государственно-правовые аспекты) / М.В. Цвик. - К.: Вища школа, 1986. - 157 с.

80. Цимбалюк М.М. Онтологія правосвідомості : Теорія та реальність: монографія / М.М. Цимбалюк. - К.: Атіка, 2008. - 288 с.
81. Циппеліус Р. Юридична методологія: пер. з нім. - К.: Реферат, 2004. - 176 с.
82. Честнов І. Посткласична теорія права: контури нової парадигми / І. Честнов // Право України. - 2011. - № 8. - С. 109-114.
83. Четвернин В.А. Демократическое конституционное государство: введение в теорию / В.А. Четвернин. - М., 1993. - 166 с.
84. Шаповал В.М. Вищі органи сучасної держави. Порівняльний аналіз / В.М. Шаповал. - Київ: «Програма Л», 1995. - 136 с.
85. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні / С. Шевчук. - К.: Реферат, 2007. - 640 с.
86. Энтин Л.М. Разделение властей: опыт современных государств / Л.М. Энтин. - М.: Юридическая литература, 1995. - 176 с.

**ПЕРЕЛІК СКЛАДОВИХ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «Теорія держави і права»
для студентів спеціальності 081 «Право»**

1. Програма навчальної дисципліни
2. Робоча навчальна програма
3. Навчально-методичний посібник
4. Плани семінарських занять
5. Завдання для самостійної роботи студентів
6. Завдання для поточних контрольних робіт
7. Питання для підготовки до екзамену
8. Пакет комплексних контрольних завдань (робіт)